

Kooste CAP Geenivaratyöpajasta 28.1.2019

Osallistujia: 34 henkilö, jotka tulivat mm.

- Lukesta, ProAgiasta, rotujärjestöistä, Ruokavirastosta, MMM:stä, YM:stä, yksityisiä toimijoita, viljelijöitä, MTK:sta.

I Ensin kerättiin palaute mikä toimi ja mikä ei nykyisen kauden geenivaratöiden piteissä.

Toimiviksi koettiin seuraavat asiat. Lopuksi kaikki saivat äänestää parhaiten toimivia, jotka haluaisivat säilyttää jatkossa. Ääniä oli 3/pari, äänet suluissa asian perässä.

Yleistä

- Tuki on oleellinen suojelun kannalta (3)
- EU-kehikko on luonut mahdollisuudet
- eläintuen suuruus kohtuullisen hyvä, kv-vertailuna
- Varmuusvarastot olemassa
- elävät geenipankit on olemassa (4)
- Maatiaiskasvit ovat olemassa (3)
- Alueellinen yhteistyö on mahdollisuus

Alkuperäisrotutuki (APR)

- APR-tuki on olemassa
- APR-tuen kantakirjausehto on hyvä (2)
 - o Nautarotujen puhdasrotuvaatimus on hyvä asia (1)
- APR-tuen karitsointivaatimus lampailla
- Suomenhevonen mukana APR-tuessa (6)
- Kaikki alkuperäisrodut ovat APR-tuen piirissä (paitsi tumma mehiläinen) (1)

Alkuperäiseläinten varmuuskokeet

- Geenipankkituki ympäristökorvauksen kautta eläingenivaraohjelmalle (7)

Alkuperäiskasvien ylläpito

- Alkuperäislajikkeiden ylläpitoa tuetaan (edes jotenkin) (5)
- Alkuperäislajikkeiden rekisteröinti on ilmainen rekisteröijälle (3)
- Uusi lajikkeita rekisteröidään alkuperäislajikkeiksi tasaiseen tahtiin
- Alkuperäiskasvilajiketuen hakeminen on helppoa (=yksi rasti hakulomakkeeseen) (1)
- Hyvä yhteistyö Ruokaviraston kanssa alkuperäislajikkeiden rekisteröimisissä (1)
- Alkuperäislajikkeiden ylläpidossa on tapahtunut sukupolven vaihdoksia (=jatkuvuus, usko tulevaisuuteen) (2)

Alkuperäiskasvien varmuuskokeet

- hallinto ja maksut toimivat hyvin

I-pilarin eläintuet

- Teuraskaritsan laatupalkkio (voisi olla kuitenkin rotukohtaiset rajat) (1)
- Kuttupalkkio
- Uuhipalkkio

Ei toimiviksi asioiksi koettiin seuraavat

Alkuperäiskasvien siemeniä ei saatavilla riittävästi

- Lisäysaineiston siementen saatavuus ei toimi (3)
- Alkuperäisviljojen siemeniä ei saatavilla
- Alkuperäislajikkeiden siementen markkinointi hankalaa (pakkaus)(3)
- Liian kovat vaatimukset siementen markkinoille saattamiseksi

Vanhojen lajikkeiden tuotteistamista ei tueta -> sitä ei ole

- Kaupallistaminen vaikeaa (säännöt)
- Vanhojen lajikkeiden tuotteistamista ei tueta -> sitä ei ole (7)
- Kasvigeenivarojen ylläpidon tuet eivät toimineet, koska geenivarat eivät juurikaan levinneet yrityksiin

Alkuperäislajikkeita ei ole käytännön viljelyssä (5)

APR byrokratia ja vaatimukset liian kovat

- Liian kovat vaatimukset ja byrokratia apr-sopimuksissa
- Byrokratia APR-sopimuksissa, korvaava eläin haastava löytää
- Harrasteviljelijät eivät saa tukea pienimuotoisesta työstä (2)
- Alkuperäiskasvit, kiinnostus viljelyyn vähäistä
- Alkuperäislajikkeiden ylläpitoon osoitettu tuki alhainen ja leikkautuu pois luomutiloilta
- Alkuperäiskasvien varmuuskokeemat, ei julkistettu yleisölle – uusille viljelijöille

APR-sopimusten tukiraha ei saisi loppua kesken kauden

- APR-sopimuksista rahan loppuminen kesken tukikauden kesken

Suomenhevosek tulisi huomioida paremmin

- Tukiehdot päivitettävä suomenhevosen osalta (7)
- Suomenhevonen ja suomenhevosen kasvatus pudonnut pois muista tukimuodoista (4)

**

- Yhteistyö eri lajien kesken tukemaan harvinaisten lajien säilytystä /kasvatusta
- Tumman mehiläisen APR-tuki puuttuu
- Sidosryhmien työ ja tiedon jakaminen
- Kansallinen viestintä geenivarojen hyödyistä (2)
- Tietoisuuden mahdollisuuksista olemattomat (2)

- Nautarodut ovat lypsyrotu, niiden tuotosseurantavaatimus pitäisi olla tuessa tai korkeampi tuki niille jotka on (2)
- Organisointi, eläinlinjoja katoaa (1)
- Lisäarvo Käyttöarvon määrittäminen
- Eläimet/Nauta ja lammas: Kaupallistamisen keinosiemennystoiminnan tuki puuttuu

II Tavoitteita. Tehtävänä oli työstää konkreettisia tavoitteita maatalouden geenivarojen suojeluun ja käytön edistämiseen. Tavoitteiden tuli linkittyä MMM:n geenivaraohjelman tavoitteisiin ja ao. KV-sopimuksiin. Työn tuloksena tuli seuraavia tavoitteita, jotka työpajan osallistujat arvottivat tärkeysjärjestykseen. Suosituimmat tavoitteet ovat ensimmäisenä ja vähiten suositut listan lopussa.

- Kaikki alkuperäisrodut olisivat elinvoimaisia, geneettisesti monipuolisia ja tärkeä osa suomalaista kotieläintaloutta (24)
- vuosittainen sopimus suomenhevoselle, voi hakea tukea jos varsonut (23)
- geenivarojen ominaisuudet ja käytettävyys tunnistettu (=lisäarvo) (18)
- Alkuperäisrotutuotteet olisivat tunnettuja ja brändättyjä (17,5)
- Suomessa edistettäisiin käyttäjägeenipankin kehittämistä ja materiaalin saatavuutta yhteistyössä Nordgenin kanssa (17)
- Suomenhevosen varsoja 1500 /vuosi (12)
- Geenivarojen rahoituspohjaa kasvatetaan 15 % vuosivauhtia (12)
- Joku iso meijeri valmistaisi suomenkarjan maidosta tuotteita, joista kuluttaja on valmis maksamaan lisähintaa (Brändi, maidon erityisominaisuudet) -> mahdollisuus maksaa parempaa hintaa tuottajalle (12)
- Tutkitaan kaikki vanhat siemenkannat (geenipankki) ja niiden soveltuvuus kasvinjalostukseen, elintarvikkeeksi tai/ja viljelyyn (12)
- Tuki kaikille virallisen lajikelistan ja maatiaiskasvilistan ulkopuolisille kasviaineistojen viljelijöille (esim. Emmer, Öölanninvehnä, yksijyväinen) (7)
- Keskitetty neuvonta ja tuki alkuperäisrotu- ja maatiaiskasvituuotteiden tuottamiseen ja markkinointiin (MTK, ProAgria...?) (5)
- Viljoja joilla on erilainen alkuperä kaikille löytyisi paikka säilytysjärjestelmässä (5)
- geenivarat olisivat helposti saatavilla (5)
- Kansalainen ymmärtää geenivarojen arvon ja merkityksen (5)
- Geenivaraohjelman resursseja vahvistettaisiin (5)
- Geenivaraohjelman kotieläinpakastegeenit on koottu 2024 mennessä, minkä jälkeen tehdään geneettisen materiaalin tarkistuksia ja täydennyksiä. (5)
- Kasvinjalostukseen saataisiin lisäpanostusta, myös pienimuotoista jalostusta tulisi tukea. Geenivarojen käyttö uusiksi lajikkeiksi. (5)
- Harrastajia hyödynnettäisiin enemmän (4)
- Elävien geenipankkien jatko olisi turvattu (3,5)
- Evaluoinnit saisivat lisää resursseja (3)
- Suomessa olisi genomiarvostelu suomenkarjanroduille (3)
- Tukien hakeminen, hallinnointi ja valvonta olisi mahdollisimman helppoa (2,5)
- Tuen hakijan riskin pienentäminen (2,5)
- Suomenkarjanrotujen keinosiemennyssonnien hankintaan ja sperman ottoon voisi saada tukea (2)
- Siirrytään suojelusta käytön ja viljelyn lisääntymiseen (2)
-
- Pienmärehtijälajeilla olisi toimivat rekisterit, ja niitä hyödynnetään sukusiitoksen kontrolloinnissa ja jalostuksessa, tähän olisi myös kunnan työkalu.
- Harvinaiset linjat selvitettäisiin myös molekyylogeneettisellä tasolla
- Geenivarat ovat osa uutta "Post 2020" kehikkoa ja niitä säilytetään ja turvataan 100 % vuoteen 2030 mennessä niin kuin myös SDG 15 –tavoite edellyttää.
- Geenivarojen suojelu ja niiden ekosysteemipalvelut kirjataan lainsäädäntöön
- Synergiat FAO:n, CBD:n, IPPC:n ja IPCC:n/Pariisin sopimus toteutuvat
- Suomessa olisi 4000 länsisuomenkarjan, 1500 itäsuomenkarjan ja 1500 pohjoissuomenkarjan lehmää tuotosseurannassa vuoteen 2025 mennessä
- Riittävän rahoituksen turvaaminen
- Tasavertainen kasvi- ja eläinpuolen kohtelu
- Tärkeiden rotujen ja kasvilajien kartoitus
- Lisätä erityisesti suomenvuohen ja suomenkarjan geneettisiä säilytystoimenpiteitä

- Yksinkertaisuutta järjestelmiin
- Tiedottamista
- Pitkäaikaissäilytys (oriit), kannuste harvinainen suku
- hevosmiestaito = kulttuuri
- Syntyisi käyttäjägeenipankki, esim. useamman viljelijän ja tahon ylläpitämä (säännöt miten jaetaan siemeniä)
- Hyvin yksinkertainen ilmoitusmenettely koeviljelyyn tarvittavien siementen jakeluun
- useampi viljelijä ehkä voisi saada tukea saman vanhan viljalajikkeen ylläpidosta
- voisi olla joku tuki koeviljelyyn tai paikka minne lähettää
- voisi olla tuki lisäsviljelyyn

III Keinoja tavoitteiden edistämiseen. II-vaiheessa ideoitujen tavoitteista valittiin jatkotyöstöön seuraavat tavoitteet ja kehiteltiin niille keinoja joilla CAP voisi tavoitetta edistää. Keinot priorisoitiin työpajassa ja ne on esitetty tärkeysjärjestyksessä kunkin keinon alla.

Tavoite: Suomenkarjan maidon tuotteistaminen / brändääminen

- Voidaan myöntää yritystukea suomenkarjan maidon keräilyyn, brändäykseen ja tuotekehitykseen. Eryteisesti maidon keräily on pullonkaula (9)
- Tuetaan tutkimusta, jolla selvitetään alkuperäisroduista jalostettujen tuotteiden erityisominaisuuksia (7)
- Alkuperäiskasvien ominaisuuksien ja käytettävyyden tutkimus. Tuotteistamisen tueksi hankerahoitus (3)
- Suomen alkuperäisrotuisten lampaiden lihan ja viljan brändääminen
- suomenvuohen lihan brändääminen

Tavoite: Kaikki alkuperäisrodut olisivat elinvoimaisia, geneettisesti monipuolisia ja tärkeä osa suomalaista kotieläintaloutta

- Tuki viljelijöille, jotka viljelevät alkuperäiskasveja (7)
- Suomenvuohen tuki maidonmittaukseen ja koko tuotannon seurantaan. Sukujen elinvoimaisuus. Kriittinen eläin koska sperman tuonti on helppoa. (5)
- Tukea tummalle mehiläiselle (4)
- Tuetaan erisukuisten keinosiemennyssonnien hankintaa ja sperman keräystä (3)
- Tuetaan suomenkarjan rotujen genotyypitystä (1)

Tavoite: Rahoituksen lisääminen geenivarojen suojeluun, mitä sillä tehtäisiin?

- Viestintäkampanja (11)
- Elävien geenipankkien aktiivinen ylläpito ja jalostus. Harvinaisten linjojen tutkimus ja tutkimus ylipäättään. Sukusolujen ja alkioiden keruu, säilytys ja käyttö (7)
- Tuki erikoislajikkeiden (esim. luomu, low input yms) jalostukseen esim. Huoltovarmuuskeskuksen kautta/perustein (5)
- Tuki kasvien ja eläinten yhteistuotannolle (4)
- Varmuuskokoelmaverkostoston kartuttaminen ja kehittäminen (neuvonnallinen, tiedotuksellinen ym.) Turvallinen säilytys -> terveen aineiston saatavuus, tautimonitorointi ja -puhdistus (1)
- Rahoituksen priorisointi ”tiettyihin eläinrotuihin” ja näiden tuotteistaminen

Tavoite: Edistää kokonaisvaltaisesti suomenhevosen määrää ja siihen liittyvää kulttuuria

- Alkuperäisrodunkasvatustuki vuosittaiseksi ja sopimuksen saisi tehdä jos on 1 tamma (8)
- Tutkimus ja kehitys, pitkäaikaissäilytyksen varmistaminen (4)
- Tutkimus ja kehitys, hankerahaa suomenhevostammakannan selvittämiseksi (1)
- Kilpailupalkinnot houkutteleviksi

Tavoite: Suomessa edistettäisiin käyttäjägeenipankin kehittämistä ja materiaalin saatavuutta (yhteistyössä Nordgenin kanssa)

- rahoitus työn koordinointiin (6)
- rahoitus lisäysviljelyyn (esim. viljelijät) (6)
- Käyttäjägeenipankin ylläpitoon rahoitus (5)
- Suunnittelu yhteistyössä Nordgenin ja kansallisen kasvigeenivaraohjelman kanssa (3)
- rahoitus aineiston arviointiin (viljelyominaisuudet, käyttölaatu yms) (2)
- Vanhat viljat ovat perintöä, siis yhteistä omaisuuttamme. Yhteistä omaisuutta tulee saada jakaa naapurien kesken (1)
- Edesautetaan järjestelmien syntyä, jotka:
 - o edesauttavat käyttäjägeenipankin syntyä
 - o joiden avulla voi arvioida vanhojen viljojen käyttöominaisuuksia
 - o edistää vanhojen viljojen tunnettavuutta
 - o tuottaa tietoa vanhojen viljojen eduista
 - o tukea tuottajia, jotka ylläpitävät ja jalostavat vanhoja viljoja

Lisätehtävä, mitkä olisivat määrälliset tavoitteet:

- 4000 länsisuomenkarjaa tuotosseurannassa
- 1500 itäsuomenkarjaa tuotosseurannassa
- 1500 pohjoissuomenkarjaa tuotosseurannassa
 - o apr-tuki korkeampana niille lehmille jotka kuuluvat tuotosseurantaan. Tämä aiheuttaa ristiriitaisia mielipiteitä , koska on raha ”valuisi” tuotosseurannasta vastaavalle taholle.
- 1500 suomenhevosen varsaa /vuosi
- 20 000 suomenlammas uuhia
- 2000 kainuunharmaa uuhia
- 2000 ahvenaanmaanlammas uuhia
- 100 alkuperäislajikkeiden ja lajien hedelmä- ja marjatilaa
 - o yritystuki/starttiraha perustamiseen yrittäjälle ja markkinointiviestintään oppilaitoksissa ja viranomaisissa
- 70 maatilaa, joilla viljelyssä peltokasvien alkuperäislajikkeita
 - o tuotantotukea viljelyyn
- 5000 – 10 000 ha alkuperäiskasvilajikkeita viljelyssä